

Chestiunea orientală

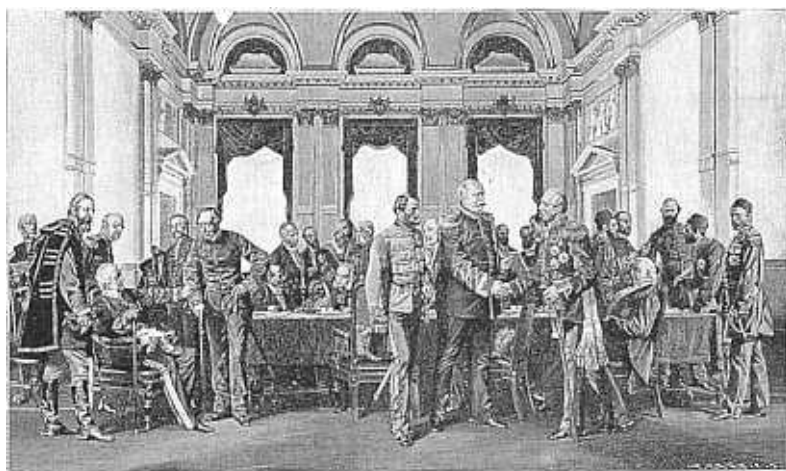
Probabil cea mai complicată problemă internațională a secolului al XIX-lea s-a datorat declinului Imperiului Otoman. Aceasta a devenit cunoscută sub numele de "Chestiunea orientală".

La sfârșitul secolului XVIII era evident că puterea turcilor otomani, odinioară de temut, decădea atât de rapid încât Imperiul Otoman devenise "omul bolnav al Europei", gata să "moară" în orice moment. Însă Imperiul Otoman era încă vast și bine plasat din punct de vedere strategic și comercial, acoperind o mare parte din Orientul Mijlociu, Africa de Nord și Balcani. Soarta acestuia a

Acordul încheiat în cadrul Congresului de la Berlin din 1878 a încercat să evite un război general. Dar, până la urmă, marile puteri au reușit doar să încetinească formarea statelor balcanice.

Greci și turci luptând în Războiul pentru Independență a Greciei din 1821-1828. Au existat atrocități în ambele tabere, însă revolta grecilor s-a bucurat de un sprijin important în Europa.

Grăf Garlo, Serb Stoanofic, Grăf St. Keller, Jilch Stämar, Sabulak Bey, Serb Callöburn,
Baron Koymerle, Grăf Sausan, Raddington, Jilch Gortichafel, Jilch Gortichafel, Dräprez, Grăf Andrahn, Grăf Schumaloff, Lord Odo Russell, Kacafobori Balda,
Grăf Gort, Grăf Wony, von Radowib, Baron Dubrif, Lotbar Budde, von Goffein, Dr. Bulch, von Wäton, Berheben Hill Balda.

Der Berliner Kongreß 1878.

Gemalt von H. v. Wexner.

(Mit Genehmigung der Photographischen Gesellschaft in Berlin.)

Mansell Collection

Deși era vicerege al Imperiului Otoman, Mehemet Ali a fost conducător independent al Egiptului. El s-a aliat cu sultanul împotriva Greciei, dar mai târziu a înfrânt armata otomană și a ocupat Siria.

devenit o chestiune internațională importantă, ce a generat comploturi și rivalități atât în rândul popoarelor native cât și între marile puteri europene. Și, până la urmă, "omul bolnav" a supraviețuit mult mai mult decât s-ar fi crezut, "Chestiunea Orientală" dominând politica europeană până în secolul XIX.

Rusia și Austria au fost principalele beneficiare în timpul fazei din secolul XVIII a declinului otoman. Austria cucerise Ungaria și Transilvania și începuse să pătrundă în Balcani. Rusia s-a extins până la țărmurile Mării Negre, sperând să avanseze spre Marea Mediterană.

Expansiunea în Balcani era o perspectivă deosebit de atrăgătoare, de vreme ce multe popoare balcanice (în special bulgarii și sârbii) erau frați slavi și creștini ortodocși, a căror eliberare rușii o considerau perfect justificată.

Totuși, în secolul XIX, alungarea turcilor nu mai reprezenta o problemă simplă de rezolvat. Toate puterile – inclusiv Austria și Rusia – erau reticente în privința revoluțiilor împotriva ordinii stabilite și totodată îngrijorate de posibilitatea unei prăbușiri totale a Imperiului Otoman. Marea Britanie și Franța, care își stabiliseră propriile interese în Imperiul Otoman, doreau să prevină expansiunea rusă, temându-se că slavii eliberați ar putea deveni marionete ale rușilor. Însă opinia publică era scandalizată de frecvențele masacre săvârșite de turci, astfel guvernele din țările occidentale nu puteau pur și simplu

să-i sprijine pe turci. Aceasta a fost o situație imprevizibilă. Situația a fost și mai mult complicată de faptul că popoarele balcanice erau din ce în ce mai agitate. Deși nu erau destul de puternice pentru a-i alunga pe turci, acestea au declanșat însă o serie de crize ce au determinat intervenția internațională.

Revoluția din Grecia

Prima dintre acestea a fost revoluția grecilor din 1821. Deși guvernele europene erau foarte reticente la început, sprijinul popular față de greci și știrile privind atrocitățile săvârșite de turci le-a determinat pe acestea să acționeze. Când sultanul a refuzat să accepte o înțelegere impusă, o expediție anglo-franco-rusă a distrus flotele egiptene și turcești la Navarino (1827) iar o invazie rusă (1828-29) i-a obligat pe turci să se supună. În 1830,

printr-un tratat semnat la Londra, se recunoștea independența Greciei. Alte trei provincii balcanice – Serbia, Valahia și Moldova – au obținut un statut autonom (adică o conducere proprie) în cadrul Imperiului Otoman.

În anii 1830, Problema Orientale s-a îndreptat asupra posesiunilor otomane din Orientul Mijlociu. Conducătorul Egiptului, Mehemet Ali, a cucerit Siria de la otomani – suveranii săi nominali – însă Marea Britanie a intervenit iar statutul anterior al provinciei a fost restaurat. În decursul evenimentelor s-a ivit altă problemă importantă, dreptul de trecere prin strâmtoarele aflate sub control turcesc (Dardanele și Bosfor) ce fac legătura între Marea Neagră și Marea Mediterană. Un acord internațional, Convenția Strâmtoarelor, încheiat în 1841, prevedea că nici o navă de război nu avea voie să traverseze strâmtoarele atât timp cât Turcia era în stare de pace – restricție cu care rușii nu erau de acord, dar care a durat până în 1923.

Începând cu jumătatea secolului XIX, Rusia a obținut două victorii importante asupra Turciei, impunându-i acesteia condiții dure, care au fost în cele din urmă revizuite de celelalte puteri europene. Acest lucru a fost prima dată făcut prin pacea de la Paris

▲ Soldați într-un tren bulgar în drum spre front în Primul război balcanic din 1912. Liga balcanică, formată din Grecia, Bulgaria, Serbia și Muntenegru i-a alungat în cele din urmă pe turci din Europa.

● Arhiducele și ducesa Austriei ieșind din primăria orașului Sarajevo în Bosnia, înainte de asasinarea lor pe 28 iunie, 1914. Aceasta a dus la un război sârbo-austriac și, șase săptămâni mai târziu, la Primul război mondial.

(1856), după un război în Crimeea (1854-1856) în care Rusia a fost înfrântă de Marea Britanie și Franța. Al doilea acord a încercat să evite un război general și a fost încheiat în cadrul Congresului de la Berlin (1878).

Însă marile puteri au reușit doar să încetinească formarea statelor balcanice, care au ajuns de la autonomie la independență, sfidând uneori acordurile stabilite la congresele internaționale. Astfel, în 1859, Valahia și Moldova s-au unit formând România. Unirea a fost recunoscută în 1862 iar în 1878 a fost recunoscută independența noului stat. În același an a fost recunoscută independența Serbiei. Și, deși Congresul de la Berlin prevăzuse două state bulgare, acestea s-au unit (1886), câștigându-și în cele din urmă independența deplină (1908).

Balkanizarea

În acest moment devenise clar că posesiunile turcești din Balcani se vor transforma într-o serie de state separate. Acest proces i-a impre-

sionat pe observatori într-o așa măsură încât orice fragmentare similară a unui stat de mari proporții este denumită adesea "balcanizare".

Pe scurt, "Chestiunea orientală" s-a încheiat după Primul război balcanic (1912), când Serbia, Bulgaria, Muntenegru și Grecia s-au aliat pentru a-i alunga pe turci din Macedonia, lăsându-le acestora doar o regiune mică în Europa. Frontierele au fost trasate din nou, s-a format un nou stat – Albania, "balcanizarea" fiind astfel completă. Însă regiunea balcanică era departe de stabilitate, iar fragmentarea acesteia a accentuat intrigile dintre marile puteri. Rușii și austrieicii s-au implicat profund, deoarece Austro-Ungaria înglobase provinciile sârbo-croate Bosnia și Herțegovina în două etape (1878, 1908). Resentimentele sârbilor aveau să ducă la izbucnirea Primului Război Mondial (1914-18), care a provocat distrugerea imperiilor austriac, rus și otoman – însă nu a soluționat problemele din Balcani, puse într-o primă fază de "Chestiunea orientală".

DATE IMPORTANTE

- 1821**
începe Revoluția din Grecia
- 1827**
Lupta de la Navarino
- 1830**
Recunoșterea independenței Greciei
- 1841**
Convenția Strâmtoarelor
- 1854-1856**
Războiul Crimeii
- 1859**
Valahia și Moldova se unesc formând România. În 1862 Unirea e recunoscută pe plan internațional
- 1878**
Congresul de la Berlin prevede crearea a două state bulgare. Independența Serbiei și României. Austria ajunge să conducă Bosnia-Herțegovina.
- 1886**
Provinciile bulgare se unesc dând naștere statului bulgar
- 1908**
Bulgaria își câștigă independența Austria anexează Bosnia-Herțegovina
- 1912**
Primul război balcanic: turcii sunt expulzați din Europa
- 1913**
Al doilea război balcanic
- 1914**
Asasinarea arhiducelui Austriei la Sarajevo, în Bosnia, duce la izbucnirea unui război sârbo-austriac și ulterior la Primul război mondial